

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY -
INFRASTRUKTÚRA, KRITIKUS
INFRASTRUKTÚRA BIZTONSÁG**

Időszak:

2013. november

Dátum:

2013. december 17.

SZÁZADVÉG
ALQJITVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdaságkutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖZMUNKA- ÉS TANULMÁNY- ÉRTÉKELÉSI KÖZPONT

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	1
1 Monitoring	3
1.1 Hitelezési körkép	4
1.1.1 Lakossági szegmens	4
1.1.2 Vállalati szegmens	7
1.2 Kamatkörnyezet és kockázati megítélés	10
1.3 A bankszektor helyzete.....	14

Vezetői összefoglaló

A háztartások ismét nettó hiteltörlesztői pozícióban voltak októberben, vagyis több hitelt fizettek vissza, mint amennyi újat felvettek. A szezonálisan kiigazított adatok szerint a teljes nettó hiteltörlesztés az előző hónapok átlaghoz hasonló volt, 33 milliárd forintnak felelt meg. Kismértékben növekedett az újonnan kihelyezett forint alapú lakáscélú hitelek értéke, az állami kamattámogatás hatása tehát egyre inkább érezhető. A lakáscélú hitelek kihelyezése októberben 14 milliárd forintnak felelt meg, ami érdemben meghaladja a megelőző 12 hónap átlagát, és a fogyasztási hitelekből is nőtt a kihelyezés. A lakosság folyamatos hiteltörlesztői pozíciójának köszönhetően az elmúlt egy év alatt összesen 4,5 százalékkal lett kisebb a teljes hitelállomány. Az árfolyamgátnak köszönhetően október végéig összesen 1340 milliárd forint értékű deviza alapú jelzáloghitel törlesztési árfolyama került rögzítésre, ami **az érintett devizakölcsön-állomány 45 százalékanak felel meg.**

Októberben folytatódott a lakosság kamatterheinek mérséklődése. A hónap folyamán 16 illetve 17 bázisponttal csökkentek a forint lakáscélú és szabad felhasználású hitelek kamatai. Eközben az állomány legnagyobb részét kitevő svájci frank alapú hitelek kamatterhe is alacsonyabb lett. A svájci frank alapú szabad felhasználású jelzáloghitelt törlesztők így átlagosan 7,6 százalékos, míg a lakáshitelt törlesztők 6,3 százalékos kamatot fizettek. Az MNB javaslatot tett legfrissebb stabilitási jelentésében a kamatok meghatározásának szabályozására. A jegybank a már fennálló állományra is kiterjesztené az újonnan nyújtott hitelekre vonatkozó szabályt, mely szerint azok kizárólag rögzített vagy referenciakamathoz kötött fix feláras kamatozásúak lehetnek. Az új forint lakáscélú hitelek kamata a VIII. és IX. hónap között 30 bázisponttal mérséklődött, miközben a fogyasztási hitelek átlagos hitelköltség mutatója 76 bázisponttal lett alacsonyabb.

Míg a lakossági hitelezést tekintve elsősorban kereslet oldali problémáról beszélhetünk a háztartások természetes mérlegalkalmazkodása, bizalomvesztése és a gazdaság lassulása révén, addig a vállalati hitelezés visszaesésében keresleti és kínálati tényezők egyaránt szerepet játszanak. A bizonytalan gazdasági kilátások a cégek beruházásainak elhalasztását okozza, mely mellett a bankok kockázatkerülése szigorú hitelfeltételeket, vagyis alacsony kínálatot eredményez. A korlátok enyhítését célozta az MNB Növekedési Hitelprogramja, melynek pozitív eredményei kiolvashatóak az októberi adatokból. A vállalati szektorban a szeptemberi növekedést követően megfordultak a hitelezési folyamatok: a nettó forint hitelfelvétel 1,2 milliárd forintnak felelt meg októberben. A devizahitelek tranzakcióinak nettó értéke –31 milliárd forintot tett ki. A kettő eredőjeként adódó októberi teljes nettó hiteltörlesztés így 30 milliárd forintnak felelt meg. A folyószámlahiteleken felüli bruttó forinthitel-kihelyezés 190 milliárd forintnak felelt meg, ami elmaradt az előző hónapokhoz

képest. Az újonnan nyújtott euróhitelek összege 59 milliárd forintot tett ki, ami visszaesést jelent az előző havi számhoz képest.

A vállalatok számára nyújtott forintHITELEK kamatai október folyamán 6 bázisponttal, míg az új euróHITELEK kamatai 15 bázisponttal csökkentek. 2012 augusztusa óta így összesen 361 (forintHITELEK) illetve 7 (euróHITELEK) bázisponttal lettek alacsonyabbak a vállalati új hitelek kamatai. A már fennálló állomány kamatait tekintve a forintHITELEK esetén 17 bázispontos csökkenést számított az MNB szeptemberre vonatkozóan, míg az euró alapú hitelek kamatai nem változtak érdemben. A mérséklődésben a lazább monetáris politika mellett az is szerepet játszott, hogy tavaly óta nagymértékben javult az ország kockázati megítélése, ami alacsonyabb felárakat tett lehetővé. Az 5 éves CDS a kamatvágási ciklus kezdete óta nagyjából 150 bázisponttal lett kevesebb.

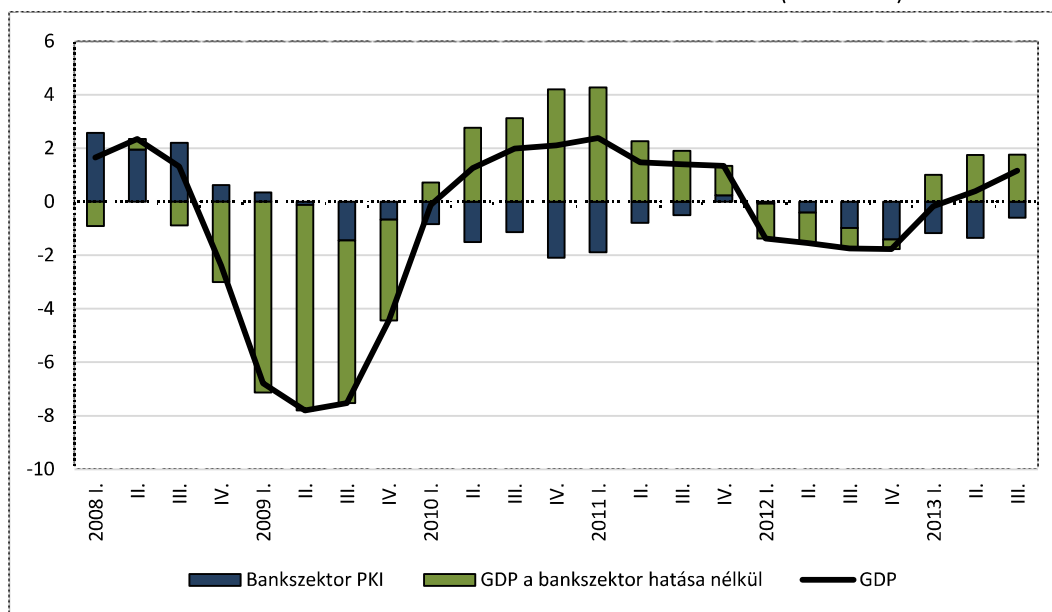
A hazai mutatók november folyamán a kockázati megítélés javulását jelezték. A Fed döntése, miszerint egyelőre nem kerül sor az eszközvásárlási program lassítására, a piaci hangulat javulását hozta. Az újabb kamatvágás hatására, illetve a kockázatok mérséklődése következtében lejjebb tolódott a másodpiaci hozamgörbe. A hosszabb lejáratokhoz tartozó hozamok csökkenése a kockázatvállalási hajlandóság emelkedését, a hosszú távú kilátások javulását jelzi a hazai piacokon. A magyar országhoz tartozó 5 éves CDS 15 bázisponttal, 275 bázispontra nőtt. A forint árfolyama enyhén csökkent, a dollár 2 százalékkal, az euró 1 százalékkal került többre november végén, mint egy hónappal korábban. Egy dollárért így 221 forintot, egy euróért 298 forintot kellett fizetni. Kitekintve a régióra, Lengyelországban és Csehországban is valamelyest gyengültek a devizaárfolyamok.

2013. harmadik negyedévéig 36 milliárd forintos adózott eredményt ért el a bankszektor, ami azt jelenti, hogy a harmadik negyedév folyamán 13 milliárd forintos nyereséget könyvelt el. Az egy évvel ezelőtti számhoz képest is jelentős javulásról beszélhetünk. A kamat- és jutalékeredmény a második negyedévhez képest kismértékben javult, a tavalyi értékekhez képest a jutalékeredmény csaknem 50 százalékkal emelkedett a kamateredmény enyhe csökkenése mellett. A jutalékeredmény növekedése mögött a tranzakciós illeték áthárítása áll. A tavalyi év végéhez képest 2013 szeptemberéig 672 milliárd forinttal csökkent a közvetlen külföldi források értéke. Ennek túlnyomó részét a bankközi betétek visszaesése (–581 milliárd forint) magyarázza, a hitelek mérséklődése (–227 milliárd forint) ennél kisebb mértékű volt.

1 Monitoring

A pénzügyi közvetítőrendszer megfelelő működése, a bankok hitelezési aktivitása kiemelt fontosságú a gazdasági növekedés szempontjából. Eddig a bizonytalan konjunkturális kilátások visszafogják a hitelek iránti keresletet és a kínálatot is. A hitelkihelyezést a bankokat érő veszteségek is korlátozzák, melyek egy része a késedelemben lévő adósokhoz köthető, de a fiskális terhek is hasonló módon lassították a hitelezést. A Növekedési Hitelprogram azonban jelentősen javít és a jövőben is segítheti a vállalati hitelezés helyreállítását. Így a növekvő hitelezési aktivitás gyorsíthatja a vállalatok beruházásait és a háztartások fogyasztását, ami erősíti a gazdaság növekedését. Az MNB a kamatkörnyezet mérséklésével és kedvezményes hitel nyújtásával igyekszik elősegíteni a vállalatok hitelezésének bővülését, illetve kamattámogatással ösztönzi a lakáscélú hitelek felvételét a lakossági szegmensben. Bár az irányadó kamat mérséklődése csökkentette a hitelkamatokat, ennek ellenére a fokozott kockázatkerülés miatt csak az NHP miatt nőtt a hitelezési aktivitás.

1. ÁBRA: A HITELEZÉS GDP-RE GYAKOROLT HATÁSA (SZÁZALÉK)

Forrás: MNB

A magyar gazdasági növekedés jelentősen felgyorsult 2013 III. negyedévében, a növekedési fordulat így tartósnak bizonyult. A szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok tanúsága szerint a július–szeptemberi időszakban az előző negyedévhez képest 0,9 százalékkal bővült a bruttó hazai termék. A GDP-növekedést termelői oldalról közelítve, az előző negyedévhez hasonlóan továbbra is a mezőgazdaság és az építőipar a húzóágazatok. A két kisebb súlyú ágazathoz azonban a III. negyedévben már az ipar is csatlakozott: pozitív hozzájáruló volt, amire 2011 első negyedéve óta nem volt példa. A mezőgazdaság bruttó hozzáadott értéke 2013 harmadik negyedévében már meghaladta a megelőző évek hasonló időszakának

átlagát. A tavalyi alacsony bázis mellett, a javuló mezőgazdasági teljesítmény hatására 28 százalékos növekedést mutatott az ágazat, amivel összességében 1,4 százalékponttal járult hozzá az év/év GDP mutatóhoz.

Az építőipar növekedése már az év eleje óta gyorsul: a harmadik negyedévben éves bázison 7,3, negyedéves összevetésben 2,8 százalékkal nőtt a teljesítmény. A dinamizálódásban szerepet játszik a tavalyi mélypont bázishatása, valamint a növekvő beruházási volumen. Az épületek és az egyéb építmények építése egyaránt hozzájárul a jó teljesítményhez. Előbbi építménycsoportban főként az ipari építkezések, utóbbi esetében pedig az állami beruházások (út- és vasútfelújítások) emelik az ágazat hozzáadott értékét. Az ágazat összességében 0,3 százalékponttal emelte a harmadik negyedéves GDP-növekedést. Az építőipar kilátásai rendkívül pozitívak, tekintve hogy az új építőipari szerződések volumene folyamatosan emelkedik: a harmadik negyedév végén már közel 50 százalékkal haladta meg az egy évvel korábbit. Az egészségügyi, ipari és oktatási épületek mellett a gyorsforgalmi úthálózatra, városfejlesztésre és villamospálya-rekonstrukcióra kötöttek új szerződéseket. Az ágazat bizalmi indexei is több mint kétéves csúcson tartózkodnak, így rövidtávon további bővülésre számítnak.

1.1 Hitelezési körkép

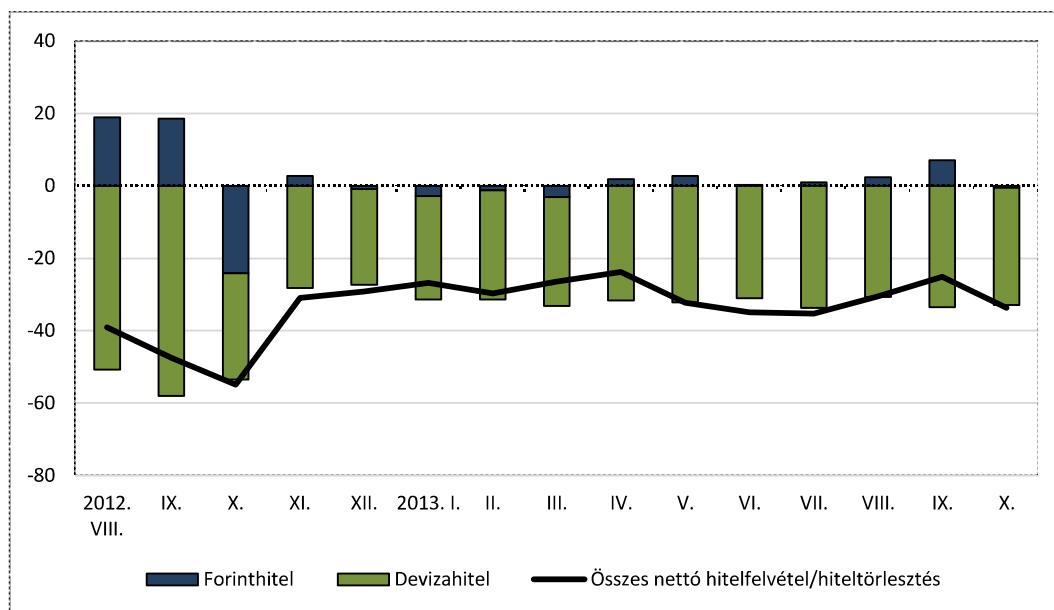
1.1.1 Lakossági szegmens

A háztartások ismét nettó hiteltörlesztői pozícióban voltak októberben, vagyis több hitelt fizettek vissza, mint amennyi újat felvettek. A szezonálisan kiigazított adatok szerint **a teljes nettó hiteltörlesztés** az előző hónapok átlaghoz hasonló volt, **33 milliárd forintnak felelt meg**. Hat hónap után újra több forint hitelt fizettek vissza a háztartások, mint amennyit felvettek. A nettó forint-hitel törlesztés fél milliárd forintot tett ki, miközben devizában 32,4 milliárd forinttal maradt el a hitelfelvételi tranzakciók mértéke a visszafizetésektől.¹ Kismértékben növekedett az újonnan kihelyezett forint alapú lakáscélú hitelek szezonálisan igazított értéke a kilencedik hónapban, az állami kamattámogatás hatása tehát egyre inkább érezhető. **Októberben 14 milliárd forintnak felelt meg a lakáscélú hitelek kihelyezése**, ami érdemben meghaladja a megelőző 12 hónap átlagát.² A fogyasztási hitelek kihelyezése is emelkedett, a szezonális hatásoktól tisztított szám 16 milliárd forintnak felelt meg.

¹http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. december 12.)

²http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statisztikai_idosorok/hu0902_lakossagi_HUF.xls (letöltve: 2013. december 12.)

2. ÁBRA: A HÁZTARTÁSOKKAL BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK SZEZONÁLISAN IGAZÍTOTT ÉRTÉKE
(MILLIÁRD FT)

Forrás: MNB

A lanyha hitelezés miatt tovább csökkent a **háztartások teljes hitelállománya október folyamán**.³ Az előző hónaphoz képest a legnagyobb mértékben a gépjármű vásárlási, a folyószámla hitelek és a szabad felhasználású jelzáloghitelek állománya esett vissza. **A lakosság folyamatos hiteltörlesztői pozíciójának köszönhetően az elmúlt egy év alatt összesen 4,5 százalékkal lett kisebb a teljes hitelállomány.** A háztartások mérlegalkalmazkodását, az állomány leépítését nehezítette a forint enyhe gyengülése, mely a deviza alapú hitelek ártértékelődésén keresztül az állomány bővülését okozták. A lakossági hitelállomány nagy része ugyanis svájci frankban denominált, mellyel szemben nagyjából 4 százalékkal lett gyengébb a hazai deviza az elmúlt egy év folyamán.

Folytatódott a lakosság pénzügyi eszközeinek átcsoportosítása, amit a kamatkörnyezet mérséklődése váltott ki. Szezonálisan igazítva tranzakcióból fakadóan nettó **7,1 milliárd forint értékben növekedtek a háztartások banki betétei** októberben.⁴ Az MNB által gyűjtött nyers finanszírozási adatok értékei alapján arra következtethetünk, hogy ezzel egyidejűleg jelentős mértékű volt **a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok (15,8 milliárd forint) és a befektetési jegyek (103 milliárd forint) vásárlása.** A szektorban ezzel az év első 10 hónapja

³ www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. december 12..)

⁴ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/x-monetaris-es-egyeb-merlegstatisztikak/monepstat_hu.xls (letöltve: 2013. december 12.)

alatt beáramlott eszközök és kiáramlott kötelezettségek összesített egyenlege 993,3 milliárd forintnak felelt meg.⁵

1. TÁBLÁZAT: A LAKOSSÁGI HITELÁLLOMÁNY MÉRTÉKE (MILLIÁRD FORINT) ÉS VÁLTOZÁSA HITELTÍPUSOK SZERINT

	Személyi hitel	Lakáscélú hitel	Gépjármű vásárlási*	Áru és egyéb fogy.-i	Szabad felh. jelzálogh.	Folyó- számla hitel	Egyéb hitel	Összes hitel
október	352	3351	302	34	2166	444	244	6894
1 hónap	-1,2%	-1,6%	-3,3%	-1,3%	-2,3%	-3,5%	-1,4%	-2,0%
3 hónap	-3,5%	-2,4%	-5,9%	-3,8%	-3,5%	-2,8%	2,2%	-2,8%
1 év	-17,0%	-4,9%	13,4%	-16,2%	-5,4%	1,9%	2,5%	-4,5%

Forrás: MNB

*A gépjárműhitelek állományának növekedését okozta 2013 elején a hitelintézeti szektorba beolvadó lízingcégek követelésállománya.

Az Államadósság Kezelő Központ közleménye szerint **a lakossági állampapírok állományának emelkedése** az előző havi intenzív növekedést követően **novemberben** átlagos volt, **41,9 milliárd forintnak felelt meg.**⁶ A növekmény elsősorban a vállalatok számára is elérhető 1 éves futamidejű Kamatozó Kincstárjegyekhez köthető, melynek állománya 27,5 milliárd forinttal lett magasabb egy hónap alatt. Az év első tizenegy hónapját tekintve legnagyobb mértékben ugyancsak a Kamatozó Kincstárjegyek állománya (519 milliárd forint) növekedett. A kizárólag magánszemélyek által vásárolható 3–5 éves lejáratú inflációkövető Prémium Magyar Államkötvény állománya is jelentős mértékű, 81 milliárd forintos bővülést mutatott az idei év egészét tekintve. **November végére így a kifejezetten a lakosságnak szánt állampapírok teljes állománya 1639,2 milliárd forintra emelkedett, amely a teljes állomány 13,4 százaléka.**

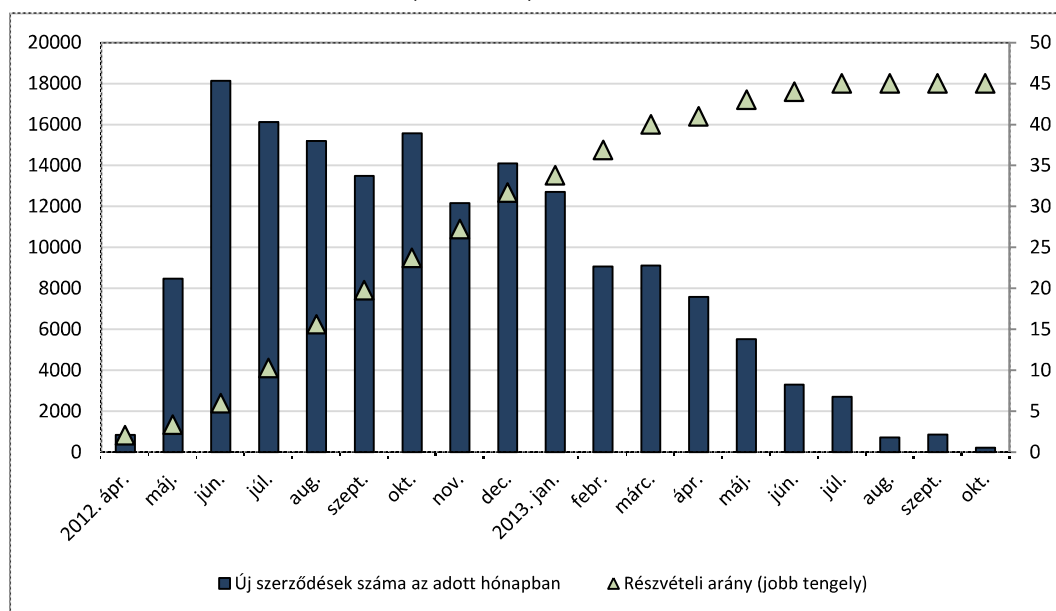
A hitelintézetek veszteségeinek jelentős része származik a nemteljesítő hitelekből. A késedelemben lévő hitelek magas aránya korlátozza a bankszektor tőke- és kockázatvállalási kapacitását, ami visszafogja a hitelezési aktivitást. A lakosság fizetési képességének javítása céljából jött létre az árfolyamgát rendszere, mely alacsonyabb havi részleteken való törlesztést tesz lehetővé. Az MNB adatai⁷ szerint **októberben** volt a legalacsonyabb az árfolyamgát II. konstrukció hatályba lépése óta az újonnan beérkezett igények száma: **209 új szerződés került megkötésre.** Ennek eredményeként október végéig összesen 1340 milliárd forint értékű deviza alapú jelzáloghitel törlesztési árfolyama került rögzítésre, ami **az érintett devizakölcsön-állomány 45 százaléka**nak felel meg. A rögzített árfolyamon számított

⁵http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/adatok-idosorok/x-monetaris-es-egyeb-merlegstatisztikak/monepstat_hu.xls (letöltve: 2013. december 12.)
<http://akk.hu/kepek/upload/2013/Sajtokozlemenys%20-%20Egy%20ujabb%20atlagos%20honap%20a%20lakossagi%20allampapir-piacon.pdf> (letöltve: 2013. december 12.)

⁷http://felugyelet.mnb.hu/hirek_ujdonsagok/arfolyamgat_statisztika_131010.html (letöltve: 2013. december 12.)

törlesztőrészlet feletti rész az ügyfelek gyűjtőszámláin halmozódik, melynek kamatrészét a bankok és az állam fele-fele arányban vállalják át. Az árfolyamgát rendszerébe belépők eddig összesen 22,3 milliárd forint értékű kamat megfizetése alól mentesültek.

3. ÁBRA: AZ ÁRFOLYAMGÁT RENDSZERÉBE BELÉPŐK SZÁMA AZ ADOTT HÓNAPBAN ÉS A RÉSZVÉTELI ARÁNY (SZÁZALÉK) ALAKULÁSA

Forrás: MNB

Az MNB legutóbbi stabilitási jelentésében megvizsgálta az árfolyamgát vártnál alacsonyabb kihasználtságának okát.⁸ A reprezentatív kérdőíves felmérés eredményei szerint a kimaradók legnagyobb része (30 százalék) attól tart, hogy a rögzítést követően túl magas lesz a törlesztő-terhe. A második leggyakoribb ok az, hogy az adósok egy kedvezőbb kormányzati megoldásra várnak (25 százalék), melyet a bankokkal szembeni bizalomhiány követ (20 százalék). A felmérés szerint a hitellel rendelkező háztartásoknak mindössze 6 százaléka nem szorulna segítségre devizaadósságának törlesztésében. Ugyanakkor az árfolyamgát konstrukcióban való részvétel éppen azoknál a kevés jövedelemmel rendelkező családoknál a legalacsonyabb, melyeknél a törlesztési teher számottevően meghaladja a 30 százalékot.

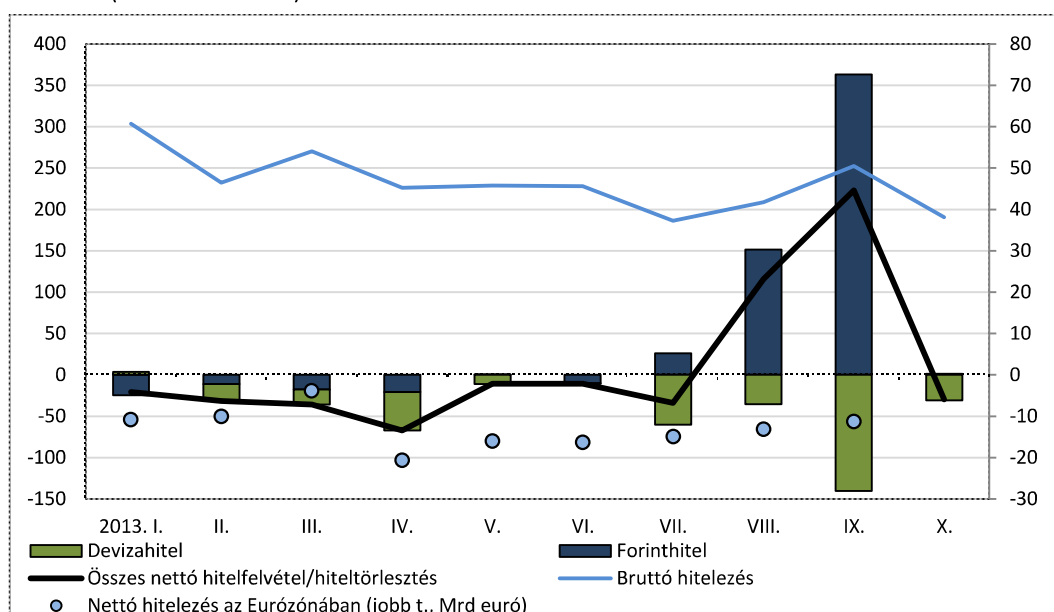
1.1.2 Vállalati szegmens

Míg a lakossági hitelezést tekintve elsősorban kereslet oldali problémáról beszélhetünk a háztartások bizalomvesztése és a gazdaság lassulása révén, addig a vállalati hitelezés visszaesésében keresleti és kínálati tényezők egyaránt szerepet játszanak. A bizonytalan gazdasági kilátások a cégek beruházásainak elhalasztását okozza, mely mellett a bankok kockázatkerülése szigorú hitelfeltételeket, vagyis alacsony kínálatot eredményez. A korlátok enyhítését célozta az MNB Növekedési Hitelprogramja, melynek pozitív eredményei

⁸ MNB (2013): Jelentés a pénzügyi stabilitásról. 2013. november

kiolvashatóak az októberi adatokból. A szezonális hatásoktól szűrt számok szerint **az előző havi növekedést követően megfordultak a hitelezési folyamatok: a nettó forint hitelfelvétel 1,2 milliárd forintnak felelt meg.** A devizahitelek tranzakcióinak nettó értéke – 31 milliárd forintot tett ki. A kettő eredőjeként adódó októberi teljes nettó hitelezés így 30 milliárd forintnak felelt meg.⁹ A folyószámlahiteleken felüli **bruttó forint hitel-kihelyezés 190 milliárd forintnak felelt meg,** ami elmaradt az előző hónapokhoz képest.¹⁰ **Az újonnan nyújtott euróhitelek összege 59 milliárd forintot tett ki,** ami visszaesést jelent az előző havi számhoz képest.¹¹

4. ÁBRA: A MAGYARORSZÁGI VÁLLALATOKKAL (MILLIÁRD FORINT) ÉS AZ EURÓZÓNA VÁLLALATAIVAL (MILLIÁRD EURÓ) BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK SEZONÁLISAN IGAZÍTOTT ÉRTÉKE

Forrás: MNB, EKB

Az MNB a gazdasági növekedés támogatása érdekében az NHP második szakasza során a teljes 2000 milliárd forintos keretösszeg, illetve annak az első 500 milliárd forintos részletének 90 százaléka csak új hitelek nyújtására, míg 10 százaléka a meglévő hitelek kiváltására fordítható. Az új hitelek lefutási ideje hosszabb, mint az első szakaszban. Nem csak az összeget bővítette ki a jegybank, hanem a pályázók körét is szélesítette. A programban a KKV mellett az őstermelők és családi gazdálkodók is folyamodhatnak támogatott hitelekért. Eddig az NHP keretében az egy KKV által (kapcsolt vállalkozásaival együtt) felvehető kölcsön összege 3 millió forinttól 3 milliárd forintig terjedhetett. A

⁹ www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_kerdesek_valaszok/mnbhu_stat_forum_valaszok/mnbhu_hitelintezetek_osszevont_merlegenek_alakulas/0708_monstatpubl_huxls.xls (letöltve: 2013. december 12.)

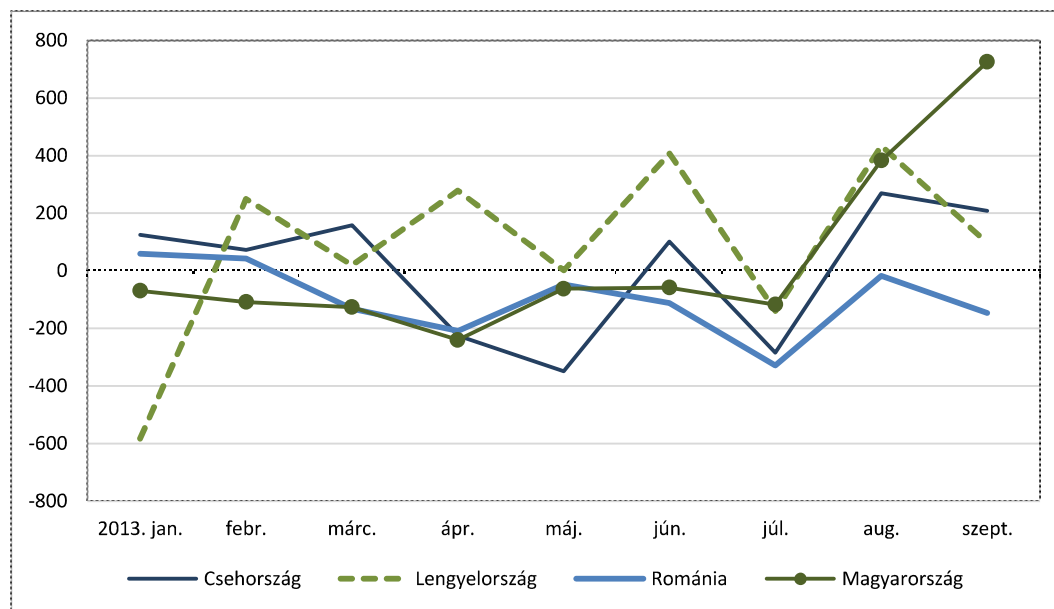
¹⁰ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statiztikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_HUF.xls (letöltve: 2013. december 12.)

¹¹ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statiztikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_EUR.xls (letöltve: 2013. december 12.)

maximális limitet tekintve az új forinthitelek és a forinthitel-kiváltások az NHP első és második szakaszában együttvéve nem haladhatták meg a 3 milliárd forintot. A decemberi módosítással az első és második szakaszra összevontan fennálló forintügyletekre és devizahitelek kiváltására külön-külön a felső korlátot 10-10 milliárd forintra emelték. Az igénylők és a keretösszegek mellett a pénzügyi eszközöket és a közvetítők körét is szélesítették. Jövő év elejétől a lízinggel, mint finanszírozási termékkel bővül az NHP, valamint az ezt a szolgáltatást speciálisan végző pénzügyi vállalkozások is folyósíthatnak kedvezményes szolgáltatást.

Magyarországon ezzel régiós viszonylatban is kiemelkedő volt a vállalati hitelezés szeptember hónap folyamán. Az eurózóna egészében továbbra is negatív nettó hiteltranzakcióval számolt az Európai Központi Bank (EKB).¹² A régiós országokban csökkenő volt a vállalati hitelek nettó kihelyezése. **Lengyelországban és Csehországban ismét nettó hitelfelvevői pozícióban voltak a vállalatok, miközben Romániában meghaladta a hitelek visszafizetése a hitelfelvételt.** A szezonálisan kiigazított adatok szerint Lengyelországban 96 millió eurónak felelt meg a nettó hitelfelvétel, ami mérséklődést jelent az előző havi visszaesést követően. Csehországban is az előző havinál kisebb mértékben, 209 millió euróval haladta meg a vállalatok hitelfelvétele a hiteltörlesztésüket. Romániában ugyancsak romlott a hitelezési pozíció, így szeptemberben 146 millió eurónak felelt meg a nettó hiteltörlesztés.

5. ÁBRA: A VÁLLALATOKKAL BONYOLÍTOTT HITELTRANZAKCIÓK RÉGIÓS ÖSSZELETÉSE (MILLIÓ EURÓ)

Forrás: EKB, MNB, Századvég-számítás

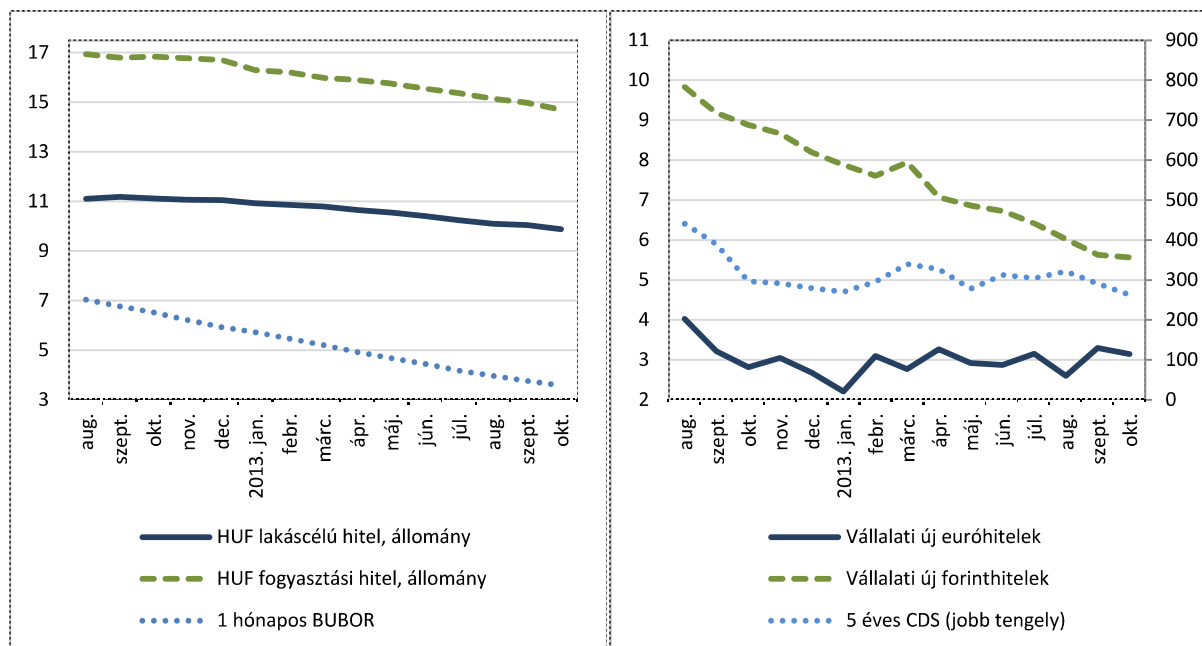
Megjegyzés: A hazai adatokat az MNB által közzétett, szezonálisan kiigazított adatok havi, átlagos középárfolyamon euróra való konvertálásával nyertük.

¹² <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=100000143> (letöltve: 2013. december 12.)

1.2 Kamatkörnyezet és kockázati megítélés

Októberben **folytatódott a lakosság kamatterheinek mérséklődése**. A hónap folyamán 16 illetve 17 bázisponttal csökkentek a forint lakáscélú és szabad felhasználású hitelek kamatai.¹³ Eközben az állomány legnagyobb részét kitevő svájci frank alapú hitelek kamatterhe is alacsonyabb lett. A svájci frank alapú szabad felhasználású jelzáloghitelt törlesztők így átlagosan 7,6 százalékos, míg a lakáshitelt törlesztők 6,3 százalékos kamatot fizettek.¹⁴ Az MNB javaslatot tett legfrissebb stabilitási jelentésében a kamatok meghatározásának szabályozására. A jegybank a már fennálló állományra is kiterjesztené az újonnan nyújtott hitelekre vonatkozó szabályt, mely szerint azok kizárólag rögzített vagy referenciakamathoz kötött fix feláras kamatozásúak lehetnek.^{15,16} Az új forint lakáscélú hitelek kamata a VIII. és IX. hónap között 30 bázisponttal mérséklődött, miközben a fogyasztási hitelek átlagos hitelköltség mutatója 76 bázisponttal lett alacsonyabb.

6. ÁBRA: A HÁZTARTÁSI (ÁLLOMÁNY) ÉS VÁLLALATI (ÚJ HITELEK) HITELKAMATOK ALAKULÁSA (SZÁZALÉK), ILLETVE AZ 1 HAVI BUBOR (SZÁZALÉK) ÉS AZ 5 ÉVES CDS (BÁZISPONT) ÉRTÉKEI

Forrás: MNB, Thomson Reuters

¹³ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statiztikai_idosorok/hu0902_lakossagi_HUF.xls (letöltve: 2013. december 13.)

¹⁴ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statiztikai_idosorok/hu0906_fogyaszta_si_CHF.xls (letöltve: 2013. december 13.)

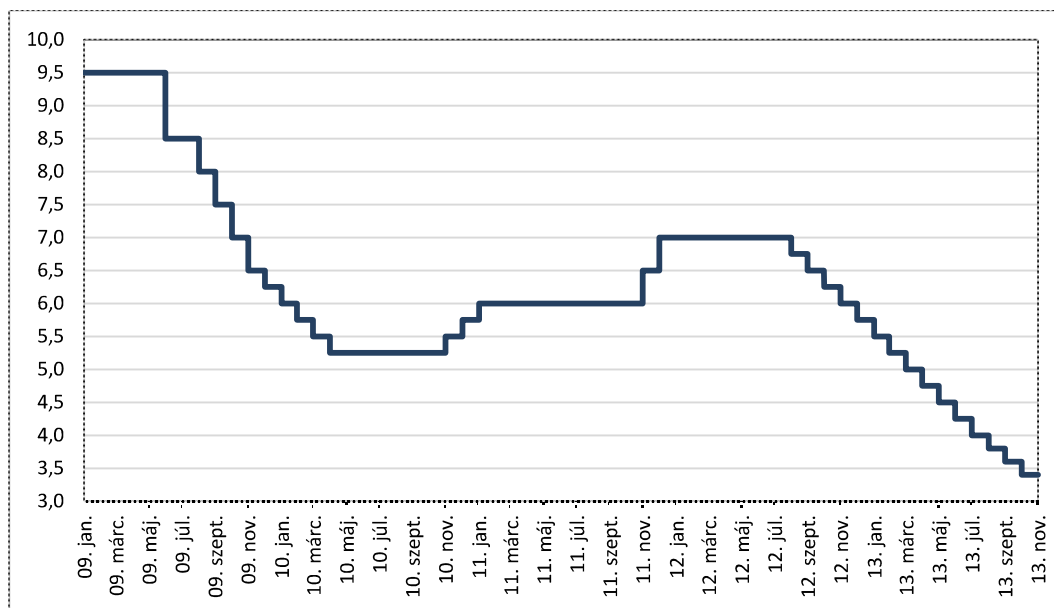
¹⁵ 2011. évi CXLVIII. törvény a kölcsönök kamatai és a teljes hiteldíj mutató korlátozása, valamint az átlátható árazás biztosítása érdekében az egyes pénzügyi tárgyú törvények módosításáról

¹⁶ MNB (2013): Jelentés a pénzügyi stabilitásról. 2013. november

A vállalatok számára nyújtott forintHITELEK kamatai október folyamán 6 bázisponttal,¹⁷ míg az új euróHITELEK kamatai 15 bázisponttal csökkentek.¹⁸ 2012 augusztusa óta így összesen 361 (forinthitelek) illetve 7 (euróHITELEK) bázisponttal lettek alacsonyabbak a vállalati új hitelek kamatai. A már fennálló állomány kamatait tekintve a forintHITELEK esetén 17 bázispontos csökkenést számított az MNB szeptemberre vonatkozóan, míg az euró alapú hitelek kamatai nem változtak érdemben. A mérséklődésben a lazább monetáris politika mellett az is szerepet játszott, hogy tavaly óta nagymértékben javult az ország kockázati megítélése, ami alacsonyabb felárakat tett lehetővé. Az 5 éves CDS a kamatvágási ciklus kezdete óta nagyjából 150 bázisponttal lett kevesebb.

Az MNB újabb kamatvágást hajtott végre novemberben, így a 20 bázispontos csökkentés eredményeként 3,2 százalékra mérséklődött az irányadó kamat szintje. A Monetáris Tanács az élénkülő külső konjunktúra mellett a gyenge belső kereslet fennmaradására számít, így középtávon nem számol érdemi inflációs nyomással. A magyar gazdaságot emellett számottevő kihasználatlan kapacitás jellemzi, ami ugyancsak lefelé mutató inflációs kockázatot jelent, így fennáll a további monetáris lazítás lehetősége. A monetáris politika mozgásterét ugyanakkor korlátozhatja az ország kockázati megítélésének érdemi és tartós romlása.¹⁹

7. ÁBRA: A JEGYBANK IRÁNYADÓ KAMATÁNAK VÁLTOZÁSA (SZÁZALÉK)

Forrás: MNB

¹⁷ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statiztikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_HUF.xls (letöltve: 2013. december 12.)

¹⁸ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statiztikai_idosorok/hu0901_vallalkozoi_EUR.xls (letöltve: 2013. december 12.)

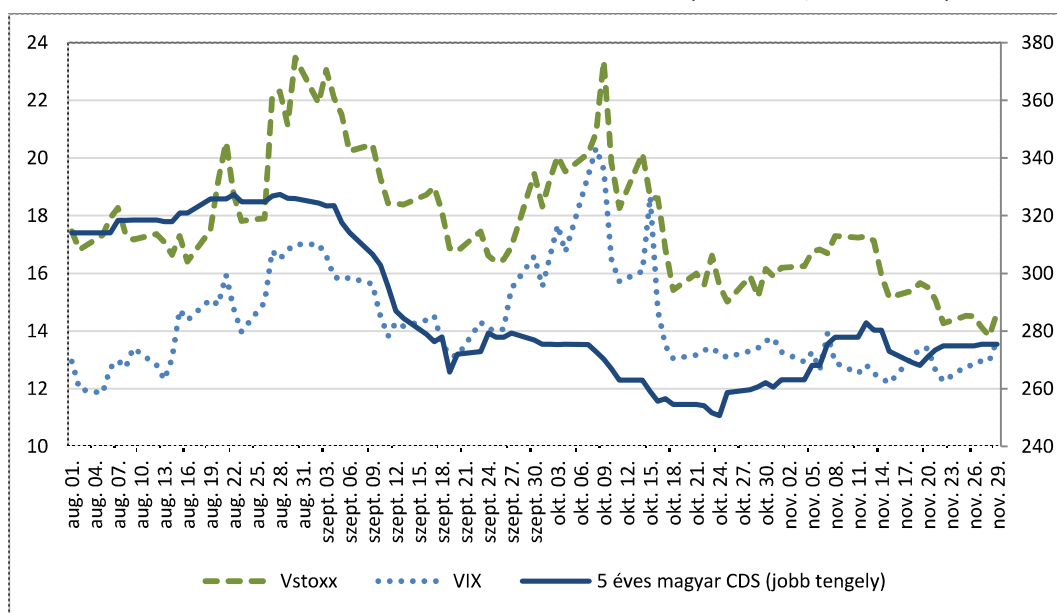
¹⁹ http://www.mnb.hu/Monetaris_politika/donteshozatal/mnbhu_monet_kozlem/mtkozl_20131029_kozlemen (letöltve: 2013. december 12.)

A hazai mutatók november folyamán a kockázati megítélés javulását jelezték. A Fed döntése, miszerint egyelőre nem kerül sor az eszközvásárlási program lassítására, a piaci hangulat javulását hozta. Az újabb kamatvágás hatására, illetve a kockázatok mérséklődése következtében lejjebb tolódott a másodpiaci hozamgörbe. A hosszabb lejáratokhoz tartozó hozamok csökkenése a kockázattvállalási hajlandóság emelkedését, a hosszú távú kilátások javulását jelzi a hazai piacokon.

A magyar országkockázatot kifejező 5 éves CDS 15 bázisponttal, 275 bázispontra nőtt. A forint árfolyama enyhén csökkent, a dollár 2 százalékkal, az euró 1 százalékkal került többbe november végén, mint egy hónappal korábban. **Egy dollárért így 221 forintot, egy euróért 298 forintot kellett fizetni.** Kitekintve a régióra, Lengyelországban és Csehországban is valamelyest gyengültek a devizaárfolyamok.

Az európai és az amerikai piacokon javult a befektetők kockázati megítélése. Az amerikai piac szereplőinek kockázati toleranciáját kifejező VIX „félelemindex” a laza monetáris politika fennmaradásának és a csődvészély elhárulásának hírére enyhén csökkent. Eközben az index európai megfelelője, az Euro Stoxx 50 indexre vonatkozó opciók alapján számított VStoxx értéke 1 százalékponttal lett kevesebb, ami a kockázatkerülés enyhülését jelzi.

8. ÁBRA: A FŐBB KOCKÁZATI INDEXEK ALAKULÁSA (SZÁZALÉK, BÁZISPONT)

Forrás: Thomson Reuters, MNB

Az előzetes adatok szerint emelkedett a bankrendszer forintlikviditása november folyamán.²⁰ A növekmény elsősorban az MNB-kötvényállomány jelentős mértékű, közel 44 milliárd forintos bővüléséből fakadt. A kéthetes kötvények állományának bővülése a Növekedési Hitelprogram keretében nyújtott hitelek likviditáslekötő hatását tükrözi. A

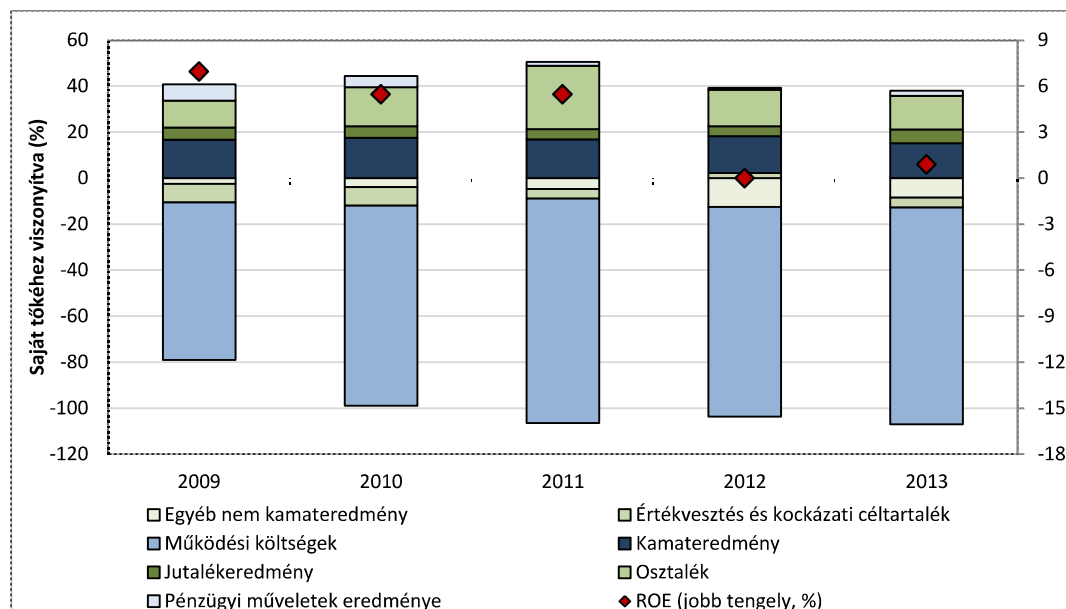
²⁰ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statiztika/mnbhu_statkozlemeny/mnbhu_elozetes_statiztikai_merleg/mnbhu_stat_merleg_1310/2013_oktober.pdf (letöltve: 2013. december 13.)

bankok jegybanki betétei bő 220 milliárd forinttal nőttek az októberi csökkenés után. Az NHP első szakaszának lezárulásával megállt a bankok jegybanki hiteleinek növekedése, így azok állománya nem változott érdemben. Az állomány átlagos értékét tekintve a kéthetes MNB kötvények szintje nagyjából 44 milliárd forinttal volt magasabb az októberinél, és egyúttal kismértékben nőtt a hitelintézetek egynapos betéteinek átlagos állománya is. Ez utóbbi tétel emelkedése a bankok bizonytalanságának növekedését jelezheti. Az NHP kapcsán kialakult átlagos swap állomány bővülése 5 milliárd forintot tett ki, ami elmarad a megelőző hónapok számaitól. A jegybanki devizatartalék átlagos állománya valamint a központi kormányzat betéteinek állománya az októberben kapott EU-transzferek hatására jelentős növekedést mutatott.

1.3 A bankszektor helyzete

2013. harmadik negyedévéig 36 milliárd forintos adózott eredményt ért el a bankszektor, ami azt jelenti, hogy **a harmadik negyedév folyamán 13 milliárd forintos nyereséget könyvelt el.**²¹ Az egy évvel ezelőtti számhoz képest is jelentős javulásról beszélhetünk.

9. ábra: Saját tőke-arányos nyereség (ROE) és összetevőinek alakulása (2013. II. negyedév, százalék)

Forrás: MNB, Száadvég-számítás

A kamat- és jutalékeredmény a második negyedévhez képest kismértékben javult, a tavalyi értékekhez képest a jutalékeredmény csaknem 50 százalékkal emelkedett a kamateredmény enyhe csökkenése mellett. A jutalékeredmény növekedése mögött a tranzakciós illeték áthárítása áll. A tavalyi év végéhez képest 2013 szeptemberéig 672 milliárd forinttal csökkent a közvetlen külföldi források értéke. Ennek túlnyomó részét a bankközi betétek visszaesése (–581 milliárd forint) magyarázza, a hitelek mérséklődése (–227 milliárd forint) ennél kisebb mértékű volt.

Az OTP negyedéves adózott eredménye 27,8 milliárd forint volt, ami 27 százalékkal kevesebb a második negyedév adatánál.²² A bank gyorsjelentése szerint a visszaesésben lényeges hatása volt a közel háromszorosára emelkedő effektív adóterhelésnek, mely döntően a leánybanki befektetések ártértékelése által okozott adópajzs hatását tükrözi. A nettó jutalékeredmény stagnált, míg az egyéb nem kamatjellegű bevétel a kisebb állampapír árfolyameredmény és devizaárfolyam eredmény miatt lényegesen elmaradt az előző negyedévitől. Az eredményt javította a működési költségek csökkenése, ugyanakkor a

¹ https://felugyelet.mnb.hu/bal_menu/jelentesek_statistikak/statistikak/pszaf_idosorok/idosorok (letöltve: 2013. december 13.)

²² https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/file/OTP_20133Q_h_final.pdf (2013. december 13.)

kockázati költségek emelkedtek. Az NPL-arány 0,3 százalékponttal, 17,9 százalékra emelkedett, miközben a nemteljesítő hitelek céltartalékkal való fedezettsége is kismértékben emelkedett (81,3 százalék).

A K&H Bank 9,1 milliárd forintos profitot termelt a harmadik negyedévben, ami a tavalyi év azonos időszakában elért eredményét közel 40 százalékkal haladja meg.²³ A bank működési bevételei 21 százalékkal növekedtek egy év alatt, ebből a nettó kamatbevételek 9 százalékkal, a nettó díjbevételek 79 százalékkal. Utóbbi növekmény nagy része valószínűleg a tranzakciós illeték továbbhárításának tudható be. A működési költségek szintén emiatt 23 százalékkal nőttek a banknál. Az első kilenc hónapra vonatkozóan 10,1 milliárd forint tranzakciós illetéket és 8,0 milliárd forint ehhez kapcsolódó egyszeri pótdadót fizet be a bank. A nemteljesítő hitelek aránya 12,3 volt a harmadik negyedév végén. A romlást az átstrukturált hitelek újra nemfizetővé válása okozta.

Az FHB Jelzálogbank 282 millió forintos veszteséget számított.²⁴ Bár a core banki tevékenységhez kapcsolódót tételek javulást mutattak, az eredményt rendkívüli tételek rontották: az adózott eredmény a banki különadó (706 millió forint), valamint a tranzakciós illeték elmaradását pótló egyszeri befizetés időarányos összege (147 millió forint) nélkül 571,5 millió forint. A nemfizető hitelek aránya 0,6 százalékponttal, 20,1 százalékra mérséklődött, az NPL fedezettség 52,5 százalékos volt.

A Raiffeisen Bank harmadik negyedévi nyeresége 590 millió forintnak felelt meg.²⁵ Az előző negyedévhez képest csökkent a kamat azonban kissé emelkedett a jutalékbevételek.²⁶ A nemteljesítő hitelek aránya igen magas volt a negyedév végén, 29,1 százalékot tett ki. A nemfizető állomány céltartalékkal való fedezettsége 61 százalékos volt. A negyedév során 57 fővel csökkent a teljes munkaidőben alkalmazottak létszáma.

Az Erste Bank harmadik negyedéves vesztesége 590 millió forint lett, és így az első három negyedév eredménye (29,8 milliárd forint) rosszabb lett a tavalyi számhoz képest.²⁷ A tavalyi év első félévének adataihoz képest idén romlott a kamateredmény, amit a refinanszírozási költségek emelkedésével, a hitelállomány zsugorodásával és a piaci kamatok visszaesésével magyaráz a bank. A jutalék- és díjeredmények ugyanakkor a tranzakciós illeték áthárításával összhangban emelkedtek. Az alacsonyabb betéti kamatok miatt nőtt a kereslet a befektetési alapok és egyéb befektetési formák iránt, így az értékpapír forgalmazási és közvetítői jutalék bevétele is nőtt. A bankadó egész évre vonatkozó 14,5 milliárdos összege 2013 júniusában került elszámolásra.

²³ MTI 2013. augusztus 28., szerda 16:40

²⁴ https://www.fhb.hu/tarsasag/Penzugyi-adatok/Jelentesek/FHB_2013q3_H_final.pdf (2013. december 13.)

²⁵ http://investor.rbinternational.com/fileadmin/ir/2013_Q3/2013-11-27_Q3_Results_Internet.xlsm (2013. december 13.)

²⁶ http://investor.rbinternational.com/fileadmin/ir/2013_Q2/2013-08-22_Q2_Report_RBI.pdf (letöltve: 2013. december 13.)

²⁷ <http://www.erstebank.hu/hu/sajto/2013-ii-felev/2013-oktober-30> (letöltve: 2013. december 13.)

A hitelintézeti szektor többi szereplőinek harmadik negyedévi eredménye eltérően alakult. A fióktelepek profitja kismértékben visszaesett az előző negyedévhez képest, ám az egy évvel korábbi értékhez képest javuló eredményről számoltak be. A szövetkezeti hitelintézetek növelték bevételeiket, és így a harmadik negyedévben 3,9 milliárd forintos adózás előtti eredményt termeltek. A fióktelepek kamateredménye nem változott, miközben a szövetkezeti hitelintézetek eredményes javult valamelyest.

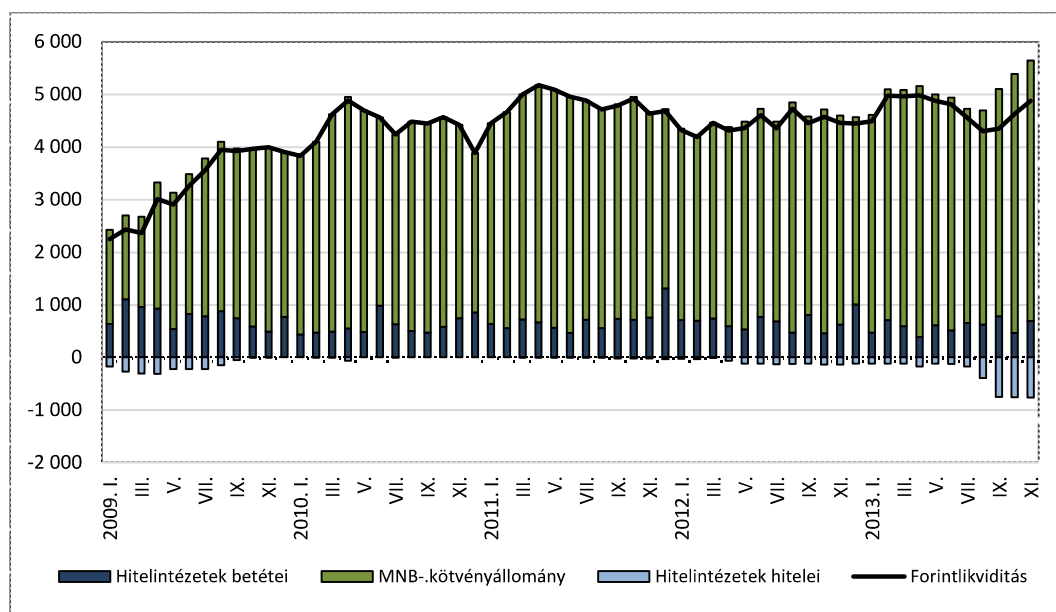
Az MNB által publikált Rendszerszintű Pénzügyi Stressz Index legfrissebb, októberre számított értéke a kulcsfontosságú pénzügyi piacok felől érkező stressz mérsékelte emelkedésére hívja fel a figyelmet. A Likviditási Stressz Index 10,7 százalék, ami azt jelenti, hogy a stresszforgatókönyv bekövetkezése esetén a bankrendszer szereplőinek csak kis része kerülne a szabályozói minimum alá. A bankrendszeri 16,6 százalékos tőke megfelelési mutató kiemelkedőnek tekinthető, egyedi szinten azonban a stresszteszt enyhén növekvő tőkehiányt jelez.²⁸

Az előzetes adatok szerint a bankrendszer forintlikviditása emelkedett novemberben.²⁹ A bankrendszer forintlikviditásának emelkedését ellensúlyozta azonban a forgalomban lévő készpénz növekedése (53 milliárd forinttal). A jegybank devizatartaléka 581 milliárd forinttal emelkedett november folyamán, amiben a beérkező EU-transzferek valamint a devizakötvény-kibocsátás játszották a fő szerepet. Az állomány átlagos értékét tekintve a kéthetes MNB kötvények szintje 460 milliárd forinttal volt magasabb az októberinél, miközben a hitelintézetek egynapos betéteinek átlagos állománya csökkent. A kéthetes kötvények augusztus havi átlagállománya így 4669 milliárd forintnak, míg az egynapos betétek átlagos állománya 75 milliárd forintnak felelt meg. Az NHP kapcsán kialakult átlagos swap állomány bővülése az előző hónaphoz hasonlóan mindössze 5 milliárd forintot tett ki.

²⁸ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Kiadvanyok/mnbhu_stabil/mnbhu_stab_jel_201311/Jelent%C3%A9s%20a%20p%C3%A9nz%C3%BCgyi%20stabilit%C3%A1sr%C3%B3l%202013.%20november.pdf
(letöltve: 2013. december 13.)

²⁹ http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/Statisztika/mnbhu_statkozelemeny/mnbhu_elozetes_statiztikai_merleg/mnbhu_stat_merleg_1311/2013_november.pdf (letöltve: 2013. december 13.)

10. ábra: A bankrendszer forintlikviditásának alakulása (milliárd Ft)

Forrás: MNB

A bankközi forintlikviditás 2013. november végén (milliárd Ft):

Hitelintézetek betétei + MNB-kötvényállomány – Hitelintézetek hitelei = 694 + 4950 - 765 = 4881, vagyis az előző hónaphoz hasonló mértékben, 250 milliárd forinttal emelkedett a bankrendszer forintlikviditása a hónap folyamán. Az NHP harmadik pillérének felfutása azonban likviditáscsökkenést okozhat. A múltbeli adatok alapján jelenleg nem mondható túlzottan alacsonynak a forintlikviditás szintje, a kéthetes kötvények állományának további, túlzott mértékű csökkenése ugyanakkor ronthatja a monetáris transzmisszió hatékonyságát.